

Csongrád megye alkotói díjasai — 1978

Straub F. Brunó akadémikus

Szent-Györgyi Albert mellett dolgozva jegyezte el magát véglegesen a biokémiával, s lett ennek a tudományterületnek kimagasló nemzetközi szaktekintélye. Amikor a felszabadulás után Szent-Györgyi Albert Budapestre került, Straub F. Brunó állt a helyére, megalapozva a biokémiai oktatás-kutatás szegedi műhelyét. 1949-től Budapesten dolgozik, de a hatvanas évek elején ismét szorosabbá vált a kapcsolat közte és a város között. Ekkor vetődött fel először a Magyar Tudományos Akadémia Biológiai Központjának Szegedre telepítése. Az előkészítő munka és a megnyitás óta eltelt nyolc év Straub F. Brunó tudományos kutató és tudományos szervező tevékenységének kiteljesedését jelentette.

— Az Akadémia kutatóintézeté vagyunk. Munkánk és fejlődésünk alapvető feltétele, hogy erős szálakkal kapcsolódjunk az egyetemen folyó oktatáshoz és kutatási területeink szoros összefüggésben legyenek a mezőgazdasággal és élelmiszeriparral. Az elmúlt évek azt eredményezték, hogy a nemzetközi tudományos közéletben újra tudják, hol van Szeged, ismerik és elismerik munkánkat. Oriási idegenforgalmat bonyolítunk le tudományos üléseinken, kutatócsereink alkalmával, ösztöndíjasaink révén. 1948-ban, 34 évesen, szegedi kutatóként kaptam először Kossuth-díjat. Nagy öröm volt ez a kezdő, fiatal tudós, de mindenképpen az egynévteljesítmény elismerését jelentette. A mostani megve Alkotói Díjban Csongrád megye közössége ismerte el az érte végzett munkát. „Profétának lenni” saját, szűkebb hazánkban — nagyon nagy dolog.

— Május végén Stockholmban, az ottani egyetem centenáriumi ünnepségei keretében a tudománypolitika témaköréből szerveztek előadássorozatot. Igen elterjedt a világban az a nézet, hogy teljesen mindegy, hol csinálja az ember a tudományt. Előadásomban elmondtam, hogy számomra egyáltalán nem mindegy, hol, milyen közegben, milyen körülmények között végzem munkámat. A tudósok természetesen jogában áll választani, de én hiszem, hogy azon a környéken, abban a hazában, azon a tájon tud legteljesebbet produkálni, ahol született, ahová való, ahová gyökerei kötök.

Straub F. Brunó akadémikusnak, az MTA Szegedi Biológiai Központja főigazgatójának fenti szavai vallomás értékűek. Tízéves korában került Szegedre, itt járt iskolába. s az itteni egyetem határozta meg tudományos érdeklődését, adta az első impulzust munkásságához. A Nobel-díjas

A DÉLÉP Gagarin szocialista brigádja

A legszebb történetek olyan egyszerűek, mint a népmesék. Elindul tizenöt ács, álmodnak egy várost, s addig forgatják a szekerét, míg az álmából valóság lesz. Házak sora, a házakban emberek, örömök és bánatok, születés és halál; vasárnapi ebédek jó emléke, hétköznapi meg szokott ritmusára: élet.

Amikor megismertem a szóban forgó tizenöt ácsot, elgondolkodtam. Ők alapozták meg Tarján házáinak többségét — ha sétálnak a város modern negyedének épületei között, mit éreznek vajon? Úgy gondolom, hogy a legnagyobb örömet, amit alkotó, amit munkás érezhet — íme él, lélegzik, amit kezünk munkájával teremtettünk.

Láttam őket munka közben is. Pontosan dolgoztak, szépen, mint ha egy óramű irányította volna őket; lendült a sok kéz, s percről percre jutottak közelebb ahhoz, amit megterveztek. A Dél-magyarországi Magas- és Mélyépítő Vállalat Gagarin brigádja 1968-ban alakult. Nemsokára elnyerték a szocialista címet. Közösen tíz esztendőre emlékeznek vissza, a brigádvezető, Pataki József emberöltőnyi időt töltött már a vállalatnál.

— Negyvennyolcban lettem tanuló. Mi voltunk az elsők. Az első ipari tanulók. Nem inasok, ipari tanulók. Ez fontos különbség, úgy érzem.

Mosolyogva mondja mindezt. Magyarán az is talán. A hűség: arra, hogy ebben a brigádban mindenki tagja a vállalati törzsgárdának.

— Tudja, én valaha itt laktam, ennek a háznak a helyén, most meg egy új épület betonalapjára rakta a zsaluzatát csináljuk itt... Hogy miért mondom el ezt? Mert úgy gondolom, hogy nekünk az a feladatunk, hogy építsünk. Szébb és jobb házakat.

— Ezt érthetem úgy is; szebb és jobb világot...

— Hát persze — mondja Pataki József, és simogató-szép pillantást vet az övébe dugott szekerére.

— Sokat alakult, változott ez a szakma az elmúlt években...

— Amikor leszereltem a katonaságtól, ez 53-ban volt, azt mondták a nálam öregebb ácsok, hogy kár volt visszajönnöm, mert ennek a szakmának vége, kihalt, mint annyi másik. A Marx téri új házakon dolgoztunk akkor. Néha elgondolom, mit szólnának, ha ezeket az új, betonzsálas fogadószinteket látnák?

— Miért?

Mama, ha az ács fuserál, a betonkeverő közlön vissza a zsalunak. Régen dróttal dolgoztunk, most még a vastag szöggel készült formát is szétveti a beton, ha nincs jól megcsinálva; de ez így is van jól, mert a fogadószint fölött ott van még a végén tízelemeleinyi betonpanel is. Mi nem tévedhetünk!

A legfiatalabb brigádtag Simon Béla. Vékonypénzü, szőke fiatalember, nem gondolná ácsnak, aki tudja, hogy milyen nehéz munka ez.

— Mostanában szerezttem meg a szakmunkás-bizonyítványt — mondja —, értelmét látom. Szükségét is. Itt mindenki érti a dolgot, és ami fontosabb, igazi közösség is ez a brigád. Dolgozni nem is lehet másképp. Dolgozni csak együtt, egymásért lehet. Ezt mi érezzük is, tudjuk is, szerintem ez a legfontosabb.

Valóban, ez a legfontosabb. Ettől van az, hogy elindul tizenöt ács, álmodnak egy várost, s addig forgatják a szekerét, míg a város meg nem épül.

Nyaralás

Enyedi Kázmért csupán akkor ismertem fel, amikor egy másodpercre felnézett a preszóasztalra elhelyezett mázsányi prospektus mögül.

— Mit csinál? — kérdeztem érdeklődve, mert még sohasem tapasztaltam, hogy valami kis érdeklődés is lett volna benne az írott szó iránt.

— Alternatívákat készítek — dűnyögte fáradtan, de mégis jólesően.

— Miket?

— Alternatívákat, barátom. S rögtön elkezdte a magyarázatot.

— Tudod, eddig mindig felkészületlenül ért a nyár. Jött a meleg, s csak akkor kezdtem kapkodni, hogy hová is menjek üdülni, amikor már késő volt. De most tudományos alapokra helyezem a nyaralást. Itt van ez a halom utazási prospektus, s kidolgoztam tíz alternatívát — tudod, ez a tudományos döntések alapja —, s ebből választom ki a számomra legkedvezőbbet.

— Ez már igen — jegyeztem meg elismerően. — És hová mész? Elővette jegyzetét, s mondta:

— Az egyes számú alternatíva például nyaralás a Hűvösvéteken...

— Csak nem oda mész? — álmélkodtam.

— Fenét — mondta tömören. — Nyáron a Hűvösvétekre? Hülyeség. Ezért vettem el a Karácsony-szigeteket is...

— Na és?

— Mi az, hogy na és?

— Hát itt van például a hetes számú alternatíva. Ez már vonzóbb. Két hét Himaláján. Kánikulában ez sem megve-

tendő. Csak hát az a bökkenő, hogy tériszonyom van. Én, öregem, ha az első emeleti erkélyről kinézek, már akkor is szédülök.

— Jó, jó, de azt mondd már, hová mész?

— Vagy itt van mondjuk az ötös... — folytatta zavartalanul. — Hat nyári nap Londonban.

— Nem rossz...

— Hát nem rossz, csak az a baj, hogy nem tudok angolul. Képzeld el, megszomjazom egy pohár sörre, és nem tudok kérni semmit. Ez nagyon idegeseztető lehet.

— De hát nem tudsz semmilyen nyelven — jegyeztem meg.

Enyedi mérgesen tekintett rám.

— Ne tereld mellékvágányra a dolgot.

— Jó, jó, de azt mondd már meg végre, hogy akkor hová utazol?

— A tízes alternatívát választottam — világosított fel szenvtelen hangon.

— És az?

— Nyaralás itthon.

— De hát akkor minek ez a nagy hókusz-pókusz — habordtam fel. — Ezért kár volt a fáradság...

Lenezően nézett rám.

— Pont olyan vagy, mint a feleségem. Semmi érdeked a tudományos döntésekhez. És egyébként is. Soha nem álmodnám arra a jó magyar forintot, hogy lássam például, amint egy örült spanyol pi-zkavással döfköd egy jámbor bikát.

K. S.

A makói Kossuth Tsz Egyetértés szocialista brigádja

A makói Kossuth Tsz brigádjának tagjai megilletődötten hallgatták az Alkotói Díj átadása előtti percekben elhangzó indoklást. Záporoztak a számadatok, amelyekből az idegen első hallásra alig valamit jegyez meg, s végül is annyi marad emlékezetében, amely elég az elismerő fejbőlhintáshoz: kétezernyolcszáz hektár — tizenhét ember. Gépszerek, erőgépek, traktorok. Ők a gazdái ekkora földterületnek, a szántástól a betakarításig.

„Egyetértés” — így nevezik őket. A brigádvezető Tóth József.

— Négy éve vettük fel ezt a nevet, és hazudnék, ha azt mondanám, hogy a brigádszellemhez találtuk a címet. de hogy most a kettő egvezik, arra számtalan példát tudnék mondani. Felnőtünk a nevünkhöz. Egyetértés. Nem is igen lehetne egy olyan közösségben eredményes munkát végezni, amelyben széthúznak a tagok. Mindnyájunk érdeke, hogy több búza, kukorica, árpa teremjen, egységre van hát szükség a brigádon belül. Többször említették a brigád munkafegyelmét. Hát ne higgvák, hogy fegyelmet csak szigorral, ijesztgetéssel lehet tartani. Sokkal többet ér a példa. A segítőkészség példája. Csak egy a sok közül, a legutóbbi időből. Arattunk. Mindenki tudja, milyen nehéz munka volt, megviselt embert, gépet egyaránt. Lerobbant az egyik kombájnnak, a vezetője egyedül nem boldogult ve-

le. Mindenki, aki csak pihenőben volt, odarohant és nekigyürkőzött. A kombájnnál fél nap állás helyett egy óra után már vágta a búzát. Senki sem mondta, pedig jogos lett volna, hagyjanak pihenni, fáradt vagyok...

Ezért merem én azt mondani, a brigád nem csak a nevében őrzi az egyetértést. S alighanem ennek is sok köze van ahhoz, hogy amíg tavaly a búzaföld egy hektárjáról 51,2 mázsát takarítottunk be, az idén már 54,2 volt a termésátlag. És közben aratás előtt kaptunk egy jégverést!

— Ha valaki végigmegy Makón a Kiss János altábornagy utcán,

láthatja a rózsafákat. Ezt a mi brigádunk ültette, a „Szebb Makóért” mozgalom keretében. Tudja, nem csak a „saját zsebére” dolgozhat az ember...

Közeleli emberek. Van közöttük tejesvezető, pártvezető, tag, munkás, önkéntes rendőr, vradó. Gondolnak szakmai fejlődésükre is. Legutóbb az orosházi területi szántóversenyen szerepelt sikerrel a brigád két tagja. Úgy gondolják, hogy szövetkeztük hírnevét minden évben öregbítenünk kell, s ez csak úgy lehetséges, ha évről évre jobban dolgoznak. Az Alkotói Díj biztatás lehet ehhez...

Bertók László

Rózsa Endre

Hanyatt-falum

Szaporodnak az öregasszonyok, hanyatt-falum kő-ujjai, mint pisztoly csőve halántékomor mint a kipusztult állatok. Anyám elküldte teste darabját mintául a földnek, apám mozdulatából kiáll a penge, élén: elárult gyerekkorom.

Tavaszi szél

az ágon fecskék rügyei kibomlanak surrogva szállva

ennek a fának ma a röptükkel kicsattant szélrózsa lesz a virága

kedvesem arcát is — szellő a pítvany-bóbítát — mosolygás bolhái röpítik teremni négy égtáj iránt

tekinteted déli lankáin tündöklő nyüzsgő a fű s a fákból a harkály minden furakvó férget kiránt.